

Teze: *Určení hranic je zásadní pro uchopení evropského Východu a můžeme mít partnerství se zeměmi Ukrajina, Bělorusko, Moldávie, země Kavkazu, to znamená Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, avšak již nebudou součástí integrované Evropy.*

K odkazu: *Evropa se též hlásí ke křesťanským kořenům, které je nutné připomínat, je nutné jej žít.*

K otázce vnějšího světa: *Část těch, kteří přicházejí „třetího světa“, mají a budou mít tendenci principy své víry přenášet do veřejného prostoru – a to je pro nás nepřijatelné.*

K otázce pasivity : *Ve chvíli, kdy společnosti již nejsou tak „ostrážité“, nemají v sobě základní obranné mechanismy – sebeobranu, někteří pak hovoří v tom smyslu, že Evropa zdegenerovala, že nedokážeme rozlišovat, co je podstatné, a co podstatné není.*

K institucím: *Je tam pochopitelně potřeba vyvažovat mezi třemi základními institucemi – mezi Evropskou radou, Evropskou komisí a Evropským parlamentem, protože dosud jsme skupinou suverénních států. Jsem přesvědčena, že pokud by mělo vzniknout klasické uspořádání – to znamená, že by byla nějaká evropská vláda a vedle toho parlament, její kompetence by měly být podstatně užší, než jsou oblasti, které Evropská unie harmonizuje v současnosti.*

Dialog byl natočen ve čtvrtek 2. června 2016 dopoledne v prostorách pracovny Heleny Langšádlové, Malostranské náměstí 7/19, Praha 1, Malá Strana.

MS: *Paní poslankyně, je vhodné se zeptat, co si spojíte, asociujete s termínem Evropa, máme-li hovořit o Evropě, o Evropské unii?*

HL: *Pro mě je Evropa místem, v němž žijí lidé, kteří mají společnou historii a opírají se o společné základy, jež stojí na řecké filozofii, římském právu, dále jsou zde především křesťanské základy. Povím-li to stručně, tedy: společenství lidí, kteří mají společné základy, ale i společnou současnost.*

MS: *Můžeme konstatovat: jde o velké kontinuum od antiky až po současnost?*

HL: *Je zde velké kontinuum i se všemi bolestmi, konflikty i se vši minulostí, která byla mnohdy hrůzná – a to včetně poloviny dvacátého století, kdy Evropa procházela peklem na zemi. Dvě války byly krvavé, šlo o desítky milionů obětí. Způsobili jsme si to my sami – Evropané. Budiž to pro nás poučením.*

MS: *Kde podle vás Evropa začíná a kde končí?*

HL: *Myslíte geograficky?*

MS: *Geograficky, ale i duchovně. Zdánlivě jednoduchá otázka, že?*

HL: *Nerada bych někoho pevně vyčleňovala, odpověď je můj osobní, subjektivní pohled. Pro mě Evropa, chcete-li evropský civilizační okruh, končí na hranici Evropské Unie tvořené vnější hranicí členských států Evropské unie. Pochopitelně, že do Evropy patří i země, které nejsou v EU, jako je Švýcarsko, Lichenštejnsko, Norsko. Co se východní hranice týče, jsem přesvědčena, že za pomezím již existuje jiný civilizační okruh, jenž má jinou minulost, jinou historii, má jiné duchovní kořeny a s tímto civilizačním okruhem nejsme propojeni, byť někde tam, kde se používají slovanské jazyky, by se mohlo zdát, že s nimi máme mnohé společné. Jsem přesvědčena, že jde o jinou civilizaci.*

MS: *Turecko tam asi nepatří, byť se snaží mít blízké vztahy s EU.*

HL: *Pro mě Turecko nepatří do evropského prostoru, i když geograficky část Turecka je na*

kontinentu, ale samo Turecko je jiným světem.

MS: *Mohli bychom říci: že ve strukturách, které v Evropě vznikají nad národními státy, je důležité, abychom si jasně vymezili, kdo tam patří i nepatří.*

HL: Ale to neznamena, že nemáme věnovat pozornost tomu, co se děje na hranicích Evropy a nemáme mít dobré a intenzivní vztahy s těmi, kteří na hranicích Evropy žijí. Proto podporuji myšlenku východního partnerství, které zahrnuje země, jako je Ukrajina, Bělorusko, Moldávie, země Kavkazu, to znamená Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie. Též musíme mít intenzivní – hlavně obchodní vztahy s Tureckem, musíme vnímat i jeho vývoj, protože jde o naše bezprostřední sousedství. Oni nejsou součástí Evropy, do Evropy nepatří, ale nemůžeme ignorovat to, co se v těchto lokalitách odehrává.

MS: *Jak hodnotíte vývoj v okolí Evropy?*

HL: Některé otázky podceňujeme. Podceňujeme vývoj na východ od nás, kde dochází ke střetu mezi ruským vlivem a vlivem západní civilizace. Tyto linie jsou vždy otázkou střetu. Opět velmi podceňujeme země Afriky a ne zrovna šťastně se k nim chováme, neboť zatímco mnozí říkají – a vývoj posledních měsíců naznačuje – že v oblasti Blízkého východu zesílí ve velmi dominantní vliv Spojených států a Ruska, to se potvrzuje při řešení syrského problému a problémů s Islámským státem. V oblasti Afriky, myslím, že by měla do budoucna hrát Evropa větší roli – nikoliv však intervencemi, ale opravdu vzájemnou komunikací, investicemi. Měli bychom pozorně sledovat, co se na africkém kontinentu děje, protože to na nás bude mít velký vliv.

MS: *Jinými slovy – nemusíme stavět hranice, ale spíš se snažit druhému podávat ruce. Ještě bych se zeptal: nemyslíte si, že Evropa měla zájem ovládat celý svět? Právě zde pramenily krvavé války. Její stopy zřetelně nalezneme na všech kontinentech. Vývoj Evropy – i pokud se jedná o malou část euroasijského kontinentu – měl pro celý svět význam.*

HL: I dnes se setkáváme s představou evropského univerzalizmu a toho, že vlastně přeneseme hodnoty, představy o správě společnosti i na ostatní kontinenty. Je to něco, čím Evropa prošla i v minulosti, určitě lze hovořit i o expanzi. Sama nechci rozsáhle rozkládat, co na tom považují za dobré – mnoho dobrého z evropského vlivu nalezneme na správě zemí Afriky i Asie. Nalezli bychom mnoho příznivého v oblasti vzdělávání, rozvoje vědy. Toto všechno bychom tam našli, ale samozřejmě tato minulost přináší i do současnosti mnoho otazníků. Ne vše, co zde zanechali Evropané, je dnes vnímáno pozitivně – a na tyto dopady bychom měli pohlížet realisticky a citlivě. Jde však o minulost, kterou nezměníme.

... Konstitutivní prvky Evropy ...

MS: *Zmínila jste kulturní dědictví Evropy. Zastavme se u něj. Je zdůrazňován onen židovsko – křesťanský základ. Jak mu rozumíte? Tážu se proto, že jste se právě vrátila ze setkání, které má poukázat na židovsko – křesťanský rozměr Evropy. Je tento rozměr dostatečně připomínán a žit?*

HL: Nestačí, aby byl pouze připomínán, je nutné jej žít. Zdá se, že jsme na rozcestí, kdy velká část evropské společnosti se již nehlásí k judaisticko – křesťanským kořenům, a proto principy, které z toho vycházejí – ať se jedná o to, jak bychom se měli chovat v osobním životě či jiné oblasti, upadají v zapomnění. Kdybychom měli hovořit o základu, mluvili bychom o Desateru, které – jakoby se postupně ze společnosti vytrácelo. Měli bychom se ptát, jak se vlastně bude dál Evropa vyvíjet – zdali bez vertikálou dané ukotvenosti může přežít?

MS: *Nyní jsme vyzýváni takto přemýšlet „díky“ islámskému vlivu. Člověk si nedostatečnost uvědomí*

právě v oblasti náboženství.

HL: Je potřeba říci, že migrace, kterou dnes prožíváme, patří k lidstvu samému. Byla zde od počátku. Je též potřeba říci: islámský vliv v Evropě je rozšířen již po staletí – ať se jedná o oblasti Balkánu, případně o oblasti Pyrenejského poloostrova. Střetávání, ale i soužití s islámskou kulturou bylo mnohdy přínosné, třeba právě ve Španělsku. Současná situace je právě dána minulostí, kdy od II. světové války probíhá masivní migrace do Evropy. Kromě jiného i z muslimských zemí – ať již proto, že jde o bývalé evropské kolonie, kde vazba k Evropě stále přetrvává, a mnozí muslimové přicházejí již po II. světové válce, ač v šedesátých letech jsou svědky rozpadu koloniálního systému. Důvodem je i nedostatek pracovní síly zejména v Německu a v Rakousku. Jsem však přesvědčena, že to, jak bude v budoucnu vypadat Evropa, neodvisí tolik od těch, kteří přicházejí, protože pokud my sami si budeme vědomi svých hodnot a dokážeme je žít, budeme sebevědomou společností, která jasně nastaví pravidla i příchozím. Závisí to též na tom, zda budeme mít děti, protože stav, který dnes prožíváme je spojen především s naší demografickou a hodnotovou krizí.

MS: *V této souvislosti je vhodné položit otázku, jestli otřes nepomůže k lepšímu uvědomění ...*

HL: ... naší vlastní identity, ...

MS: *... protože člověk zjistí, že něco ztrácí prostřednictvím otřesu. Příchozí mají víru a najednou zjišťujeme, že vertikála, o níž se opírali naši předkové, již neexistuje, ačkoli křesťanské chrámy dosud stojí.*

HL: Když jsme probírali stanovisko k migrační krizi, nezapomenu – a to je již rok a půl – co na to říkal Karel Schwarzenberg: „Mně nedělá starost, že zde usiluje někdo stavět mešity, avšak to, že zde jsou úplně prázdné kostely.“ To je něco, co bychom měli vzít v úvahu, nad čím bychom se měli zamýšlet, co bychom si měli uvědomit. Jistě je to pro nás velmi těžké, protože evropské společnosti – a je to tak v pořádku – jsou dnes postaveny jako společnosti sekulární. Víme, že víra je dar, že se nedá přikázat, že jde o něco mimořádně osobního, víra je osobní cestou k Bohu. Snad i bude impulsem k tomu, aby tuto cestu hledalo víc lidí.

MS: *Náš civilizační okruh „přeložil“ víru do privátní sféry, ovšem k nám přicházejí lidé, jejichž víra souvisí se státním uspořádáním.*

HL: Tam jde o jiné pojetí. Je nezbytné, aby evropské státy nastavily integrační pravidla tak, aby lidé, kteří přicházejí, věděli, že přicházejí do jiného prostředí, do států, v nichž je neakceptovatelné, aby přinášeli osobní víru do veřejného prostředí ...

MS: *... a někdy ji fanaticky prosazovali.*

HL: Jsem přesvědčena, že s tím, co prožíváme, se pojí – pro mě tři rizika. První je, že migrace vyvolává nárůst pravicového radikalismu, že se vracíme k nacionalismu, který sám je velkým rizikem a vždy historicky byl.

MS: *Část Evropy nám hnědne.*

HL: Druhé riziko je islamismus, fundamentální islám. Část těch, kteří přicházejí, mají a budou mít tendenci principy své víry přenášet do veřejného prostoru – a to je pro nás nepřijatelné. Na nás je, abychom tomu všemu určili hranice. Část muslimské komunity se zradikalizovala, islamismus je pak velké zlo, a tomu musí Evropané věnovat značnou pozornost. Třetí problém a riziko spojené s migrací je nárůst ruského vlivu, protože Rusko výrazně zneužívá situace, šíří mnoho dezinformačních kampaní v souvislosti s migrací, snaží se zvyšovat svůj vliv – a to nejen v části střední a východní Evropy, i v mnoha západních zemích. Naposledy jsme to viděli při referendu

v Nizozemí. Vidíme to i v Německu, třeba v oblasti byznysu atd.

MS: *Nezapomínejme na Českou republiku.*

HL: Pochopitelně!

MS: *Rád bych se ještě zeptal, jak v Poslanecké sněmovně vnímáte aspekt ochoty přihlásit se k víře? Jste naši reprezentanti.*

HL: K mému smutku, když kolegyně Nina Nováková dala před časem pozměňující návrh, aby součástí vzdělávacího systému bylo, vést studenty ke znalosti a vědomí vlastní identity, kolegové to nepodpořili. Na druhou stranu – z diskusí cítím, že se k identitě hlásí, i ti kteří v Boha nevěří, vnímají, že patříme k západnímu civilizačnímu okruhu stojícímu na antice a křesťanství.

MS: *Budme konkrétní – kolik lidí je ochotno se účastnit duchovního ztišení ve zdejší kapli?*

HL: Je to různé. Setkání není pouze pro poslance, je to i pro zaměstnance sněmovny. Nerada bych to rozebírala. Řekněme, že tam více méně pravidelně dochází asi 20 poslanců.

MS: *Máme jich 200, z čehož plyne – desetina.*

... Ochota reprodukce ...

MS: *Navrhuji, abychom se dotkli jedné hodnoty – otázky dětí. Mít děti je přece odrazem oběti. Jde o odpovědné jednání v rámci budoucnosti. Co jiného může člověk zanechat na tomto světě než děti, které vychováme a které budou dále pečovat o náš odkaz, rozvíjet to, o co jsme se zde snažili. Jde o problém Evropy. Sám papež František říkal: Evropa je stařenka. Lidé z jiné civilizace mají odlišný přístup k tomu, co je přirozené.*

HL: Nejde pouze o demografickou krizi, ale i o krizi hodnot. Ukazuje se, že současný stav je dnes takový, že čím bohatší země, tím méně dětí, čím chudší země, tím více dětí. Dokonce i v tom velmi bohatém Německu, v bohatší západní části, mají ženy méně dětí než ve východních zemích^[3]. To přesto, že Němci mají velmi štědrý sociální systém zaměřený na pro-rodinnou politiku. Jsou tam země, kde až jedna třetina žen nemá děti. Jsem přesvědčena, že v souvislosti s migrační krizí máme o tomto problému hovořit, protože ve chvíli, kdy Evropa nebude mít dostatek dětí, začne vymírat, nebude si vědoma vlastních hodnot, nepřevzme pak otěže někdo jiný?

MS: *Nesmíme zapomínat: z Východu k nám přicházejí lidé z Ukrajiny, ale i z Vietnamu a již teď mají možnost integrace.*

HL: Ano, Česká republika je zemí, kde žije asi 450 tisíc cizinců, a proto mohu říci: my zkušenosti s integrací máme. Jsem však přesvědčena, že pro naše podmínky je opravdu vhodnější, aby na trh práce přicházeli legální cestou lidé například z Ukrajiny, případně z Běloruska, Moldávie – jednoduše ze zemí, které jsou nám bližší, protože pak je zde větší šance pro dobrou integraci.

... Otázka integrace ...

MS: *Navrhuji, abychom se podívali na integraci v Evropě. Jaké impulsy jsou pro ni – dle vás – zásadní po roce 1945?*

HL: Země západní Evropy otázku integrace podcenily. V tuto chvíli se o ní hovoří v Německu, kde integrační program začal před patnácti lety. Do té doby se předpokládalo, že lidé, kteří přijdou, budou pracovat a pak se vrátí do Turecka. Kde se to nejvíce projevilo? Vezměte si ženy. Nechodily do

práce a jejich integrace byla komplikovanější. Ženy pak vytvářely komunity mezi sebou, často se jim nepodařilo integrovat a stát se součástí společnosti. V Německu se velká část migrantů, kteří tam zastávají dobré pozice, necítí být Němci. Ještě komplikovanější je situace ve Francii, kde vznikly zóny, v nichž se státní moc plně nevykonává. Jde o velký problém. Jsem přesvědčena, že mnoho z toho, co vnímáme jako náboženskou otázku, je ve stejné míře otázka sociální a otázka kultury.

MS: *Dotkněme se té evropské integrace po II. světové válce.*

HL: Na projekt evropské integrace se dívám s velkou úctou. Především došlo ke zlepšení vztahů mezi Německem a Francií, což bylo místo sváru a mnoha konfliktů v naší evropské historii a přes všechny nesnáze s velkým obdivem pohlížím na muže křesťanskodemokratickou orientací, kteří stáli u základů evropské integrace, protože to muselo vyžadovat obrovskou míru velkorysosti a obrovskou míru odpovědnosti po skončení druhé světové války. Země nešly versailleskou cestou, nepostavily se za další vyhrocování vztahů, ale šly cestou spolupráce. Dokonce první smlouvy – byť jsou obchodní – jsou zaměřeny především na eliminaci možnosti vzniku dalšího konfliktu. Proto uhlí a ocel, proto tyto komodity, které jsou důležité pro zbrojení. Také nesmíme vynechat Euroatom, který byl založen po tragické zkušenosti Hirošimy a Nagasaki. Jsem přesvědčena, že to je pro nás velký závazek. Málo si připomínáme, že projekt evropské integrace je především mírovým projektem, jenž použil ekonomické nástroje. Ve svých fundamentech je to mírový projekt.

MS: *Zkrátka – podat nepřátelům ruku vyžaduje velké sebezapření. Jen se podívejme na spory, které se řeší v českém parlamentu. Naproti tomu evropští otcové zakladatelé, jako byli Konrád Adenauer či Robert Schuman, se řídili křesťanským příkazem: milujte své nepřátele. Jsou lidé, kteří namítnou: takového jednání nejsou schopni všichni. Výše uvedení formovali následné generace. Je otázkou, zdali v dalších generacích tyto osobnosti našly odpovídající odezvu.*

HL: Jsme velmi daleko od válečných konfliktů. Je to dobře, vážím si toho a děkuji za to. Válka je čímsi, co si nedokážeme představit, a proto některé skutečnosti bereme jako samozřejmé. Opravdu se povedla obnova Evropy, mezi státy se podařilo vytvořit dobré vztahy a z mého pohledu jde o něco mimořádného. Ve chvíli, kdy společnosti již nejsou tak „ostrážité“, nemají v sobě základní obranné mechanismy – sebeobranu, někteří pak hovoří v tom smyslu, že Evropa zdegenerovala, že nedokážeme rozlišovat, co je podstatné, a co podstatné není. Nedokážeme se připravovat na krizové situace, velmi často řešíme hlouposti.

MS: *Lidé pak nemají existenciální rozvrh. Je třeba dodat, že integrace se zpočátku týkala pouze několika států, římské smlouvy jich podepsalo šest. Víme, že postupnými kroky se společenství rozrostlo, z šesti na 28. Jak nahlížíte na velké číslo, s nímž jsme konfrontováni? Zpočátku šlo o země, které byly podobné, i když byly zatíženy válečnou zkušeností.*

HL: Když porovnáme Itálii, Francii, nebo i sever a jih Itálie, i v jediné zemi vidíte velké rozdíly. Jsem přesvědčena, že problém začíná v době, kdy Španělsko a Portugalsko přicházejí v osmdesátých letech do společenství. V těchto zemích vládl autoritativní režim diktátorů Franca a Salazara. Pak přichází velmi chudé Irsko, přichází Řecko a pak postkomunistické země, mezi nimi i Česká republika. To vše jsou velmi odvážné kroky, protože jak z ekonomického, tak z politického hlediska do společenství přicházejí země, které se všechny identifikují v nějaké míře s hodnotovými základy, ale je faktem nízká ekonomická kondice. Naše historická zkušenost je zkrátka odlišná.

MS: *Dobrá, jak přes odlišnost můžeme dobře fungovat? Víme přece, že Evropa je spojena s mnohostí.*

HL: Jsem přesvědčena, že mnohé může fungovat. V základních věcech jsme schopni se shodnout. Je pravda, že zde hraje roli i rozložení protestantských či katolických států, pravoslavné Řecko. Jsou

zde i jiné roviny – jako západní státy, postkomunistické státy, sever a jih atd. Takových linií bychom našli celou řadu. Jde o vědomí, že každý stát je jiný.

MS: *Máme jiné jazyky ...*

HL: Jsem přesvědčena, že pokud se zaměříme na důležité otázky, dosáhneme integrace zejména v oblastech, které jsou pro členské státy důležité. Celý projekt má velký význam, musíme v něm setrvat.

MS: *Imperativ, případně pobídka, že právě mnohost, která v Evropě existuje, nás může obohacovat? Český myslitel Miloslav Bednář namítá: Budme součástí Evropy, ale nestavme v ní struktury, které mohou mít totalitarizující podobu.*

HL: Evropské struktury nevnímám jako totalitarizující. Spíše je nacházím jako zbytečně byrokratické. Pod slovem totalitarizující si představuji něco jiného. Jsem přesvědčena, že bychom se mohli inspirovat Spojenými státy. Hodně bych si přála Spojené státy evropské, ovšem v rovině, jako jsou budovány Spojené státy, kdy zjistíte, že jsou ustaveny na čtyřech pilířích. Byť jde o jeden stát, státům uvnitř je dána obrovská volnost. Pokud se nejedná o otázku měny, zahraniční politiku, obchod mezi státy, bezpečnost, pak si federální stát nedovolí jednotlivým státům do něčeho zasahovat. Právě to by pro nás mělo být inspirací.

MS: *Je vhodné připomenout, že tento rok si Spojené státy připomínají 240 let cesty, kterou se vydaly roku 1776. Je nutné vyvinout úsilí, je třeba odhodlání k činům. Integrace v Evropě trvá více jak šedesát let. To znamená, že jsme pouze v jedné čtvrtině, pokud dobře počítám. Ovšem problém je i to, že lidé, kteří integraci posouvají dopředu, jsou netrpěliví. Jak dosáhnout, aby „spřežení“, které veze vůz, bralo ohledy na zbytek? Jak harmonizovat?*

HL: Musíme o to usilovat, ale na druhou stranu i počítat s tím, že k vývoji patří i krize, poněvadž i ve vývoji Spojených států naleznete spor mezi federalisty a konfederalisty. Je třeba počítat, že samozřejmě se musíme co nejbezpečněji rozhodovat – mít ohled i na různost, mít ohled na všechny politické souvislosti, ovšem na druhou stranu k vývoji patří pochopitelně i krize.

MS: *Jsou krize, které jsou příležitostí.*

HL: Jistě.

MS: *Jsou lidé, kteří raději odejdou a zanechají za sebou spálenou zem. Jaká je vaše politická zkušenost v kontextu reakce na krize? Lidé ve vašem okolí vnímají krizi jako výzvu, možnost posunout věci dál, ale i jako cestu, po níž se vracíme zpět za účelem „očistění“?*

HL: Rozmanitost vnímání evropské integrace je u nás široká. Zřejmě nemá smysl, abych popisovala, jak ji kdo vnímá, poněvadž bych popisovala stovky různých příběhů. Sama mohu říci, jak to vnímám já, a proto tvrdím, že Evropa si má uvědomit, které podstatné věci má řešit, a které řešit nemá. Není to o méně, či více Evropy. V některých otázkách potřebujeme větší integraci. Je to například sdílení bezpečnostních informací. Je mnoho oblastí, kde musíme spolupracovat více, ale jsou i oblasti, v nichž by Evropa neměla zasahovat.

MS: *Uvádíte oblast bezpečnosti – například Česká republika tím, že někteří představitelé se obrací spíše na Východ, nemusí být brána jako věrohodný partner.*

HL: Vskutku existuje bezpečnostní riziko, protože to, čeho jsme svědky zejména ze strany činů pana prezidenta, Českou republiku ukazuje jako nevěrohodnou a může ohrozit náš demokratický vývoj. Jsem přesvědčena, že právě na to bychom měli být opatrní.

MS: *Jak pohlížíte na skutečnost, že Evropa je „černým pasažérem“, jelikož nechá Ameriku „tahat“ „horké brambory z ohně“?*

HL: Musíme být součástí nejen Evropské unie, ale pevnou součástí NATO, musíme do společenství přispívat a nesmíme být černými pasažéry. V současnosti jde o širokou diskusi a já jí plně rozumím. Jsem přesvědčena, že se o ní má hovořit a hlavně data se mají dát na společný stůl – tím myslím, jak by měla Evropa přispívat ke své bezpečnosti. Není to jen o rozpočtových výdajích, ale je to i o odhodlání bránit svou bezpečnost. Říká se nepěkně, že: Evropa je připravena bojovat za svou svobodu do „posledního amerického vojáka“ – a to je bohužel přísloví v současnosti mrazivě pravdivé.

MS: *Tak to však nejde! Je to nezpochybnitelná cesta k nějakému otřesu. Otázkou je, zdali představitelé, kteří jsou v čele, jsou odpovědní, případně jsou schopni tuto skutečnost zahrnout do svého jednání.*

HL: Domnívám se, že tlak je k tomu bude „motivovat“.

... Demokracie a Evropská unie ...

MS: *Paní poslankyně, jak se díváte na evropskou demokracii? V rámci integračního procesu zde máme parlament, který je volen občany, ovšem jeho rozhodnutí nemají odpovídající legitimitu. Je rozdíl mezi národními parlamenty a Evropským parlamentem?*

HL: Nerada bych zpochybňovala legitimitu Evropského parlamentu. Je však pravdou, že nastavení institucí není standardní. Oprávněně se hovoří o demokratickém deficitu. Na druhou stranu – v průběhu desítek let se posilují demokratické principy na úrovni Evropy. Před desítkami let Evropský parlament nebyl volen, poněvadž šlo o delegáty zemí. Dnes volby do tohoto tělesa existují a je i na nás, politicích, abychom více vysvětlovali význam Evropského parlamentu, ovšem i na nás voličích, abychom se zúčastňovali voleb aktivně, zajímali se, o čem EP rozhoduje. Je tam pochopitelně potřeba vyvažovat mezi třemi základními institucemi – mezi Evropskou radou, Evropskou komisí a Evropským parlamentem, protože dosud jsme skupinou suverénních států. Jsem přesvědčena, že pokud by mělo vzniknout klasické uspořádání – to znamená, že by byla nějaká evropská vláda a vedle toho parlament, její kompetence by měly být podstatně užší, než jsou oblasti, které Evropská unie harmonizuje v současnosti.

MS: *Možná by Evropský parlament potřeboval evropské strany, poněvadž ty tam neexistují.*

HL: Nikoli, v tuto chvíli evropské strany existují a dělí se do frakcí. V čilém kontaktu jsem s Evropskou lidovou stranou. Je pravda, že i v rámci jedné evropské lidové strany – je širší a škála zastoupených velmi široká, a proto na sněmu EPP, na němž jsem byla, potkáte pana Viktora Orbána i paní Angelu Merkelovou.

MS: *Vskutku kontrast. Když se nad tím zamýšlím, evropská strana též znamená, že tam bude kandidovat někdo cizí za Českou republiku.*

HL: Jsem přesvědčena, že k tomu není důvod.

MS: *Dobrá, hovoříme-li o institucích, jak vnímáte význam Evropské komise?*

HL: Bohužel, Evropská komise je dnes jediná, která může dávat legislativní návrhy. Musím přiznat, že poslední měsíce vnímám postavení komise jako negativní. Dokonce si myslím, že se u veřejnosti podílí na negativním vnímání Evropské unie jako celku. Je to velmi nešťastné. Jsem přesvědčena, že je možné sledovat její odtržení od obyčejného života. Do určité míry to lze omluvit rolí tří institucí,

protože Evropská rada zastupuje zájmy států, Evropský parlament zastupuje občany Evropské unie, Evropská komise zastupuje zájmy EU jako celku. Na druhou stranu – Evropská unie musí vnímat velmi citlivě dopady svých rozhodnutí a souvislosti, i to, v jaké realitě se Evropa nachází. Jsem přesvědčena, že Evropská komise svými kroky a rozhodnutími výrazně přispěla ke „zhnědnutí“ Evropy.

MS: *Není to způsobeno tím, že do evropských struktur přicházejí již „vysloužilí“, že jde o politiky, kteří mají politickou kariéru již za sebou?*

HL: Musím přiznat, že pan Jean Claude Juncker je pro mě velkým zklamáním. Považovala jsem jej za mimořádně zdatného politika, který úspěšně zastupoval velmi malou zemi Lucembursko. Dosáhl velmi silné pozice, když působil jako reprezentant Lucemburska, byl velmi respektován a jevil se jako prozíravý a velmi schopný politik vnímající realitu, ale v mých očích jako šéf komise selhal.

MS: *V úřadu by měl strávit několik let.*

... Česká republika a Evropská unie ...

MS: *Podívejme se k nám. Jaké podněty může dávat Česká republika? Během dialogu s panem Hynkem Fajmonem zazněla jeho slova: „Ten, kdo zastával konstruktivní stanovisko, či lépe, kdo se mohl za naši republiku ozvat, byl Petr Nečas, ale i Mirek Topolánek. Ale dnes? Naši soudobí reprezentanti mají neutrální stanovisko.“*

HL: Nemyslím si, že mají neutrální stanoviska. Ne vše má zaznívat v přímém přenosu, velmi závisí, jak vypadají neformální vyjednávání. Záleží na aktivním hledání kompromisů, na osobních vztazích, na tom, co se v kuloárech odehrává, a proto plně nedokážu posoudit, zdali naši představitelé využívají všech možností.

MS: *Jste součástí Výboru pro evropské záležitosti ...*

HL: ... ten schvaluje mandát premiéra před zasedáním Evropské rady – zastupuje plénum Poslanecké sněmovny, a proto toho velmi využíváme – ať k tomu, že se s panem premiérem setkáme a jasně vyjadřujeme naše pozice, názory, a ve většině případů to je vzájemný dialog. Věřím, že je přínosný. Pak se vyjadřujeme k evropské legislativě, dokud legislativní proces není ukončen. Vyjadřujeme se k obecným otázkám evropské integrace a jsem přesvědčena, že i to je přínosné.

MS: *Jakou pozici má – dle vás – Česká republika?*

HL: Pochopitelně trochu komplikovanou. Sama podporuji spolupráci zemí Visegrádu. Myslím si, že jde o dobré uskupení. Jsme země s podobnou minulostí, avšak měli bychom přicházet s pozitivními návrhy – ne se jen negativně vymezovat. Neměli bychom být uskupením „potížistů“, kteří se spíš vyčleňují.

MS: *Pokud představitelé země nesouhlasí s tím, co přichází, měli by navrhnout alternativu.*

HL: Od evropských partnerů vím, že ze strany zemí Visegrádu je podceněna otázka vysvětlování naší pozice.

MS: *Člověk si může přát: kéž je vysvětlování ku prospěchu.*

HL: Jsem přesvědčena, že je vždy ku prospěchu ...

MS: *Děkuji vám za kritické pohledy na procesy v Evropě.*

[3] Více ve studii <http://www.demogr.mpg.de/papers/working/wp-2010-033.pdf>